

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні Вченої ради

«28» квітня 2023 р., протокол № 9

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
для вступу на навчання для здобуття
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
за спеціальністю **051 Економіка**
галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**
освітньо-наукова програма «Економіка»
Кваліфікація: доктор філософії

Івано-Франківськ – 2023

ЗМІСТ

1. Вступ
2. Програма вступного фахового випробування
3. Структура екзаменаційного білета
4. Критерії оцінювання знань
5. Шкала оцінювання
6. Рекомендована література та інформаційні ресурси

ВСТУП

Метою вступного фахового випробування є визначення рівня сформованості у вступників фундаментальних і прикладних знань з економічної теорії, макро- та мікроекономіки, національної економіки, економіки підприємства, державного регулювання, міжнародної економіки, економічного моделювання, прогнозування та економічної безпеки, необхідних для успішного опанування освітньо-наукової програми «Економіка» третього рівня вищої освіти.

Програма розроблена з урахуванням змістової структури наданої програми вступного іспиту за спеціальністю 051 «Економіка». Вихідний документ визначає вступне випробування як засіб відбору вступників, які мають фундаментальну та прикладну економічну підготовку магістерського рівня.

Основними завданнями вступного фахового випробування є:

- перевірка рівня володіння основними категоріями та поняттями економічної науки;
- визначення здатності аналізувати економічні процеси та явища;
- перевірка уміння застосовувати теоретичні положення для аналізу практичних економічних ситуацій;
- визначення здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між економічними процесами;
- оцінювання навичок економічного аналізу, прогнозування та обґрунтування управлінських рішень;
- визначення готовності вступника до науково-дослідної діяльності.

Програма має **міжпредметний характер**, що відповідає підходу вихідного документа, у якому поєднано економічну теорію, регіональну та національну економіку, економіку підприємства, державне регулювання та економічну безпеку.

2. ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

ТЕМА 1. Теоретичні основи функціонування економічних систем

Економіка як система суспільних відносин. Предмет і методи економічної науки. Економічні потреби, ресурси та результати виробництва.

Економічна система та закономірності її розвитку. Типи економічних систем. Ринкова, командно-адміністративна та змішана економічні системи.

Структура та основні елементи економічної системи. Інституційне середовище економічної діяльності. Економічні інститути та їх роль у розвитку суспільства.

Теорії економічного зростання та розвитку. Інноваційна економіка. Економіка знань. Інформаційна та цифрова економіка.

Основні моделі соціально-економічного розвитку. Особливості розвитку економіки України в сучасних умовах.

ТЕМА 2. Макроекономічний аналіз та система національних рахунків

Макроекономіка як напрям економічної науки. Основні методи макроекономічного аналізу.

Система національних рахунків як міжнародний стандарт макроекономічного обліку.

Основні макроекономічні показники: валовий внутрішній продукт, валовий національний дохід, чистий внутрішній продукт, ВВП на душу населення.

Методи розрахунку ВВП: виробничий, за доходами та за витратами. Номінальний і реальний ВВП. Дефлятор ВВП.

Інфляція та безробіття. Економічні цикли. Сукупний попит і сукупна пропозиція.

Економічне зростання та фактори його забезпечення. Макроекономічна стабільність.

ТЕМА 3. Державне регулювання економіки та економічна політика

Об'єктивні передумови державного регулювання економіки. Роль держави в ринковій економіці.

Функції та принципи державного регулювання. Методи державного впливу на економічні процеси: адміністративні, правові та економічні.

Економічна політика держави та її основні напрями. Фіскальна, монетарна, інвестиційна, структурна, соціальна та інноваційна політика.

Державне планування та прогнозування. Державне регулювання зайнятості та доходів населення.

Конкуренція та монополізація. Конкурентна політика. Антимонопольне регулювання.

Державна підтримка підприємництва та малого і середнього бізнесу.

Особливості державного регулювання економіки України в умовах кризових явищ, воєнного стану та відновлення.

ТЕМА 4. Сталий розвиток та економіка природокористування

Економічні основи природокористування. Природні ресурси та їх економічна оцінка.

Принципи сталого розвитку. Економічні, соціальні та екологічні складові сталого розвитку.

Економічні механізми раціонального використання природних ресурсів.

Економічна оцінка збитків від забруднення та деградації довкілля.

Екологічні податки та платежі. Економічне стимулювання природоохоронної діяльності.

Циркулярна економіка. Зелені інновації. ESG-підходи до розвитку підприємств.

Сталий розвиток територій і підприємств.

ТЕМА 5. Просторова економіка та регіональний розвиток

Теоретичні засади просторової організації економіки. Просторова структура національної економіки.

Регіон як суб'єкт економічних відносин. Фактори соціально-економічного розвитку регіонів.

Економіка міст і сільських територій. Урбанізація та сучасні тенденції просторового розвитку.

Регіональна економічна політика. Цілі, принципи, методи та інструменти регіонального розвитку.

Конкурентоспроможність регіонів та фактори її формування.

Місцеві бюджети та їх роль у розвитку територіальних громад.

Економічний розвиток територіальних громад. Проектний та інноваційний підходи до регіонального розвитку.

ТЕМА 6. Економіка та управління підприємствами

Підприємство як основний суб'єкт господарювання. Види та організаційно-правові форми підприємств.

Ресурсний потенціал підприємства. Основні засоби, оборотні активи, трудові та нематеріальні ресурси.

Амортизація та методи її нарахування.

Персонал підприємства та продуктивність праці. Система мотивації працівників.

Витрати, доходи та прибуток підприємства. Фінансові результати діяльності.

Планування та прогнозування діяльності підприємства.

Конкурентоспроможність підприємства. Стратегічне управління підприємством.

Інноваційна та цифрова трансформація бізнесу.

Оцінювання вартості підприємства. Реструктуризація підприємств.

Особливості функціонування українського бізнесу в умовах нестабільності, воєнних ризиків та економічного відновлення.

ТЕМА 7. Міжнародна економіка та зовнішньоекономічна діяльність

Сутність та структура міжнародної економіки. Міжнародний поділ праці.

Глобалізація та регіоналізація економічних процесів.

Міжнародна торгівля. Експорт та імпорт товарів і послуг.

Зовнішньоекономічна політика держави. Основні інструменти регулювання зовнішньої торгівлі.

Митне регулювання. Тарифні та нетарифні інструменти.

Платіжний баланс. Міжнародний рух капіталу та інвестицій.

Європейська інтеграція України та її економічні наслідки.

Міжнародна конкурентоспроможність України. Перспективи інтеграції українського бізнесу у світові економічні процеси.

ТЕМА 8. Економічне моделювання, прогнозування та планування

Сутність економічного моделювання. Модель як інструмент дослідження економічних процесів.

Основні види економіко-математичних моделей.

Економетричні методи дослідження. Кореляційний та регресійний аналіз.

Моделювання економічної динаміки.

Прогнозування соціально-економічних процесів. Експертні та статистичні методи прогнозування.

Часові ряди. Методи прогнозування економічних показників.

Сценарний підхід до прогнозування.

Економічне планування на макро- та мікрорівнях.

Застосування цифрових технологій та сучасних інформаційних інструментів для економічного аналізу, моделювання і прогнозування.

ТЕМА 9. Економічна безпека та антикризове управління

Поняття та сутність економічної безпеки.

Рівні економічної безпеки: підприємство, регіон, держава.

Функціональні складові економічної безпеки.

Економічні інтереси держави та суб'єктів господарювання.

Загрози економічній безпеці. Внутрішні та зовнішні фактори ризику.

Індикатори та порогові значення економічної безпеки.

Механізми забезпечення економічної безпеки підприємства та держави.

Економічні ризики та управління ними.

Антикризове управління. Стратегія реагування на кризові явища.

Економічна безпека України в умовах глобальних викликів, воєнних ризиків та післявоєнного відновлення.

3. СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

Екзаменаційний білет вступного фахового випробування містить **три питання з різних тем програми.**

Питання повинні передбачати перевірку:

- знання основних економічних понять і категорій;
- розуміння закономірностей функціонування економічних систем;
- здатності аналізувати економічні процеси;
- уміння застосовувати теоретичні знання для вирішення практичних ситуацій;
- здатності аргументувати власну позицію;
- уміння формулювати обґрунтовані висновки та пропозиції.

Такий підхід зберігає логіку вихідної програми, де екзаменаційний білет містить три питання з різних тематичних блоків.

Рекомендована структура одного білета

Питання 1. Теоретичне - розкрити сутність економічного явища, категорії або процесу.

Питання 2. Аналітичне - проаналізувати економічну ситуацію, визначити фактори та причинно-наслідкові зв'язки.

Питання 3. Практико-орієнтоване - запропонувати обґрунтовані рекомендації щодо вирішення економічної проблеми.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Рівень	Характеристика відповіді
180–200	Вступник демонструє системні та глибокі знання, вільно володіє понятійним апаратом, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, аргументує висновки, застосовує знання до практичних ситуацій, формулює власні обґрунтовані пропозиції.
170–179	Відповідь повна та логічна, продемонстровано високий рівень знань, але наявні окремі неточності або недостатня глибина аналізу.
160–169	Матеріал засвоєно на достатньому рівні, основні поняття розкрито правильно, проте є окремі суттєві неточності.
140–159	Вступник загалом розуміє матеріал, але відповідь недостатньо системна, висновки неповні, практичне застосування знань обмежене.
120–139	Продемонстровано мінімально достатній рівень знань, наявні суттєві прогалини та помилки.
1–119	Рівень знань не відповідає встановленим вимогам, відповіді неповні або неправильні.
0	Відсутність відповіді або відповідь не відповідає поставленому питанню.

Розподіл балів

- питання 1 - 60 балів;
- питання 2 - 60 балів;
- питання 3 - 80 балів.

Разом - 200 балів.

5. Рекомендована література та інформаційні ресурси

Архієреєв С. І., Абрамов Ф. В. та ін. Курс мікроекономіки : підручник. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2019.

Базилевич В. Д. (ред.). Мікроекономіка : підручник. Київ : Знання, 2019. 679 с.

Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. Мікроекономіка і макроекономіка : підручник. Київ : Основи, 2018. 518 с.

Гейць В. М., Гриценко А. А. (ред.) та ін. Загальний механізм та чинники стабілізації соціально-економічного розвитку України : монографія. Київ : ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2022. 302 с.

Голобородько А. Ю., Гусєва О. Ю., Легомінова С. В. Цифрова економіка : підручник. Київ : ДУТ, 2020. 400 с.

Гриценко А. А. (ред.) та ін. Економічні суперечності глобалізації та локалізації в умовах гібридної війни та післявоєнної реконструкції : монографія. Київ : ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2022. 636 с.

Гуткевич С. О., Корінько М. Д., Сафонов Ю. М. Міжнародна економіка : підручник. 3-тє вид., перероб. і допов. Харків : Діса плюс, 2021. 428 с.

Дячков О. О. Економічна безпека національної економіки: сутність, особливості, структура. Економічні горизонти. 2021. № 1(16). С. 52–60.

Зінчук Т. М. Міжнародні економічні відносини та зовнішньоекономічна діяльність. Київ : ЦУЛ, 2019. 512 с.

Інклюзивні інститути забезпечення розвитку економіки України : колективна монографія. Київ : ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2023. 360 с.

Ковальська Л. Л., Кривов'язюк І. В. (ред.) та ін. Економіка підприємства : підручник. Київ : Кондор, 2020. 700 с.

Крисоватий А. І., Зварич Р. Є., Сохацька О. М. та ін. Міжнародні економічні відносини : підручник / за заг. ред. А. І. Крисоватого, Р. Є. Зварича. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 662 с.

Кузьмін О. Є., Новаківський І. І. Економіко-математичні методи і моделі у науково-дослідних роботах : навчальний посібник / за заг. ред. О. Є. Кузьміна. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2021. 284 с.

Лисенко О. А. Економіко-математичні методи і моделі : курс лекцій. Київ : НУХТ, 2021. 81 с.

Ліпич Л. Г., Полінкевич О. М., Загоруйко В. Л. та ін. Економіка підприємства : підручник. Луцьк : Вежа-Друк, 2021.

Макаренко М. І., Семененко Т. О., Петрушенко Ю. М. Макроекономіка : підручник. 2-ге вид., переробл. і допов. Суми : Сумський державний університет, 2021.

Мельникова О. В. Державне регулювання економіки : навчально-методичний посібник. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2023. 104 с.

Мобільність робочої сили України: тенденції та перспективи : колективна монографія / за наук. ред. І. Л. Петрової, В. В. Близнюк. Київ : ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2023. 334 с.

Небрат В. В. (ред.) та ін. Відбудова для розвитку: зарубіжний досвід та українські перспективи : міжнародна колективна монографія. Київ : ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2023. 571 с.

Остапчук А., Збарська А. Економічна безпека України в умовах трансформаційних процесів. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2021.

Оцінка та прогнози ендогенного зростання економіки України : колективна монографія / за ред. М. І. Скрипниченко. Київ : ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2023. 422 с.

Полінкевич О. М., Волинець І. Г. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків : навчальний посібник. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 336 с.

Ревак І. О. (ред.) та ін. Легалізація економіки в забезпеченні економічної безпеки суб'єктів господарювання та держави : колективна монографія. Львів : Сполом, 2021. 239 с.

Розвиток конкуренції в секторах транспортної та енергетичної інфраструктури України : колективна монографія / за ред. О. І. Никифороук. Київ : ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2023. 402 с.

Скрипниченко М. І. (ред.) та ін. Траєкторії розвитку повоєнної економіки України в системі координат постпандемічного світу : колективна монографія. Київ : ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2023. 202 с.

Сментина Н. В. (ред.). Державне регулювання економіки : навчальний посібник. Харків : Діса плюс, 2020. 368 с.

Ткачук В. І. (ред.) та ін. Сталий розвиток економіки: світовий досвід та перспективи України : монографія. Житомир : Поліський національний університет, 2021. 178 с.

Ткачук В. І. та ін. Сталий розвиток економіки: світовий досвід та перспективи України : монографія. Житомир : Поліський національний університет, 2021. 178 с.

Труш Ю. Л. Економіко-математичні методи та моделі : курс лекцій. Київ : НУХТ, 2021. 67 с.

Уманців Ю. М., Міняйло О. І., Лебедева Л. В. Економічна політика держави : навчальний посібник. Київ : Київський національний торговельно-економічний університет, 2020. 480 с.

Чернявська О. В. Національна економіка : навчальний посібник. Київ : Алерта, 2018. 502 с.

Шубравська О. В. (ред.) та ін. Виклики та наслідки агропродовольчої спеціалізації України у світовій економіці : колективна монографія. Київ : ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2023. 254 с.